

Σημεία συγκρότησης μιας κοινής στρατηγικής για την αναπτυξιακή αναγέννηση των ορεινών περιοχών

Δημήτρης Καλιαμπάκος
Καθηγητής Ε.Μ.Π.
Διευθυντής ΜΕ.Κ.Δ.Ε.

Το Μετσόβιο Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Δ.Ε.)

- Ιδρύθηκε από το Ε.Μ.Π. το 1998
- Είναι το μοναδικό ερευνητικό κέντρο στην Ελλάδα που εξειδικεύεται στις ορεινές περιοχές
- Από το 2008 λειτουργεί στο Μέτσοβο το μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Περιβάλλον και Ανάπτυξη των Ορεινών Περιοχών»

Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Μετσόβιο Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας (ΜΕ.Κ.Ε.Ε.)

Ημερίδα
Η συμβολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του Ζαγορίου

Συνεδριακό Κέντρο Ανω Πεδινών Σάββατο 20 Ιουλίου 2013 ώρα 10.00 π.μ.

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ (Ε.Μ.Π.)
ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΗΜΕΡΙΔΑ
Η συμβολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του Δήμου Κόνιτσας

Συνεδριακό Κέντρο Σάββατο 08 Ιουλίου 2012 ώρα 09.30 π.μ.

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ (Ε.Μ.Π.)
ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η συμβολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του Δήμου Κόνιτσας

Συνεδριακή αίθουσα Δημαρχείου Κόνιτσας
Σάββατο 14 Ιουλίου 2012, ώρα 09.30 π.μ.

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ (Ε.Μ.Π.)
ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η συμβολή του Ε.Μ.Π. στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του Δήμου Μετσόβου

Μετσόβου και Μαλιά 01 - 02 Ιουλίου

01 Ιουλίου ώρα 09.30: Μετσόβιο Κέντρο Διεπιστημονικής Έρευνας
02 Ιουλίου ώρα 09.30: Συνεδριακό Κέντρο Μηλιάς

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ (Ε.Μ.Π.)
ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ημερίδα
Η συμβολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του Δήμου Πωγωνίου

Συνεδριακό Κέντρο Σάββατο 19 Ιουλίου 2014 ώρα 10.00 π.μ.

ΔΕΛΦΙΝΑΚΙ

ΗΜΕΡΙΔΑ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΕΤΣΟΒΙΟΥ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ ΣΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΝΑΠΤΥΧΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΟΥΛΙΟΥ

Σάββατο 04 Ιουλίου 2015 ώρα 09.30 π.μ.
Παραρτηθιά αίθουσα «ΧΑΡΚΑΜΙΣΙ» έναντι Δημαρχείου

ΠΡΟΣΚΑΚΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ (Ε.Μ.Π.)
ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η συμβολή του Ε.Μ.Π. στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του Δήμου Γεωργίου Καραϊσκάκη

επιμέλεια: Δ. Καλλιμαζιώτης
Καθηγητής Ε.Μ.Π.

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ (Ε.Μ.Π.)
ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

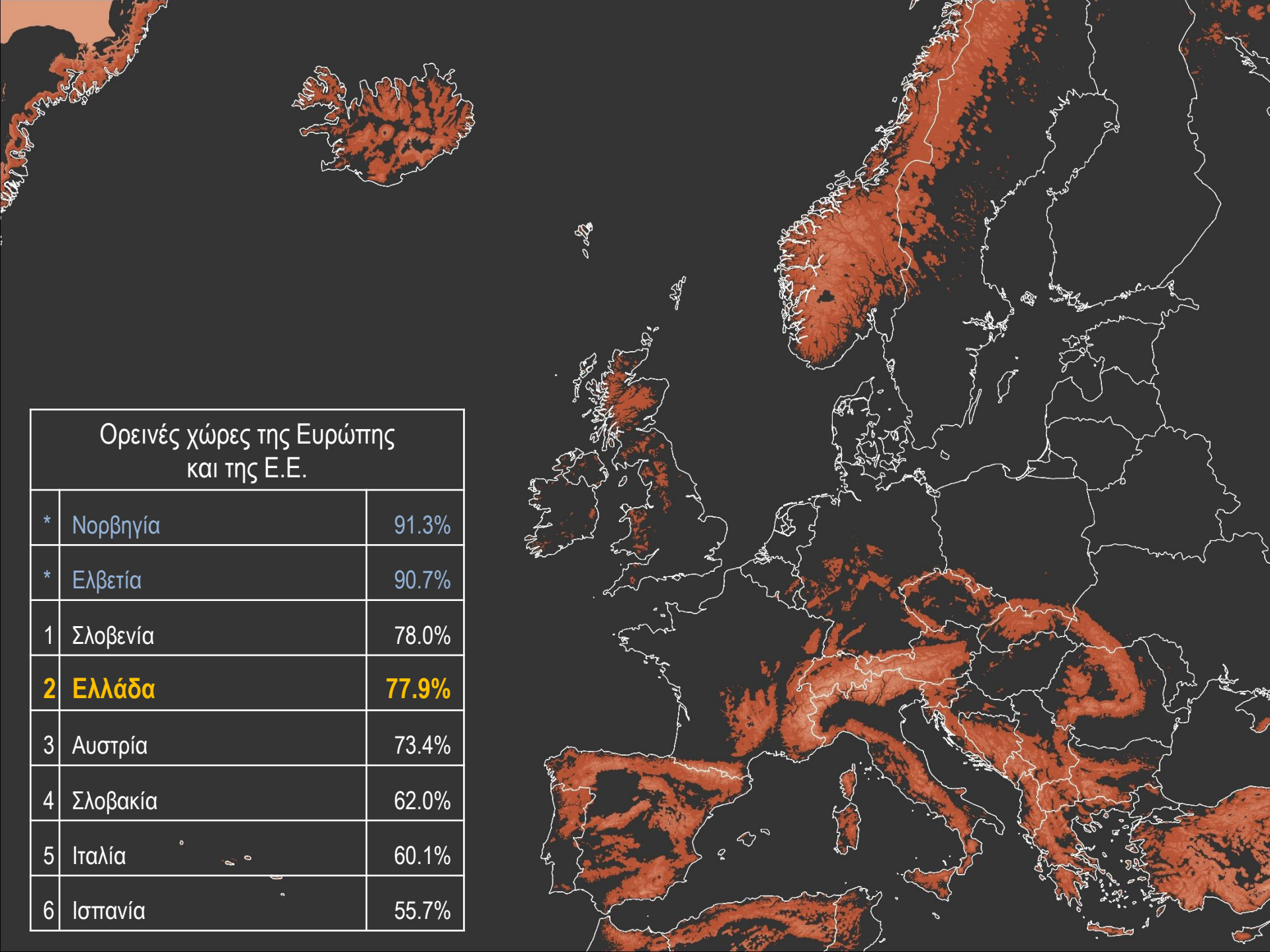
Η συμβολή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη των Τζουμερκων

Συνεδριακό κέντρο Κοινότητας Συρράκου
Σάββατο 17 Ιουλίου, 2010 ώρα 09.30π.μ.

Π. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ορεινές χώρες της Ευρώπης και της Ε.Ε.

*	Νορβηγία	91.3%
*	Ελβετία	90.7%
1	Σλοβενία	78.0%
2	Ελλάδα	77.9%
3	Αυστρία	73.4%
4	Σλοβακία	62.0%
5	Ιταλία	60.1%
6	Ισπανία	55.7%

Η πρόνοια του Συντάγματος για τις ορεινές και νησιωτικές περιοχές

(Άρθρο 106, παρ. 1 – περιλαμβάνεται στο Σύνταγμα από το 1975)

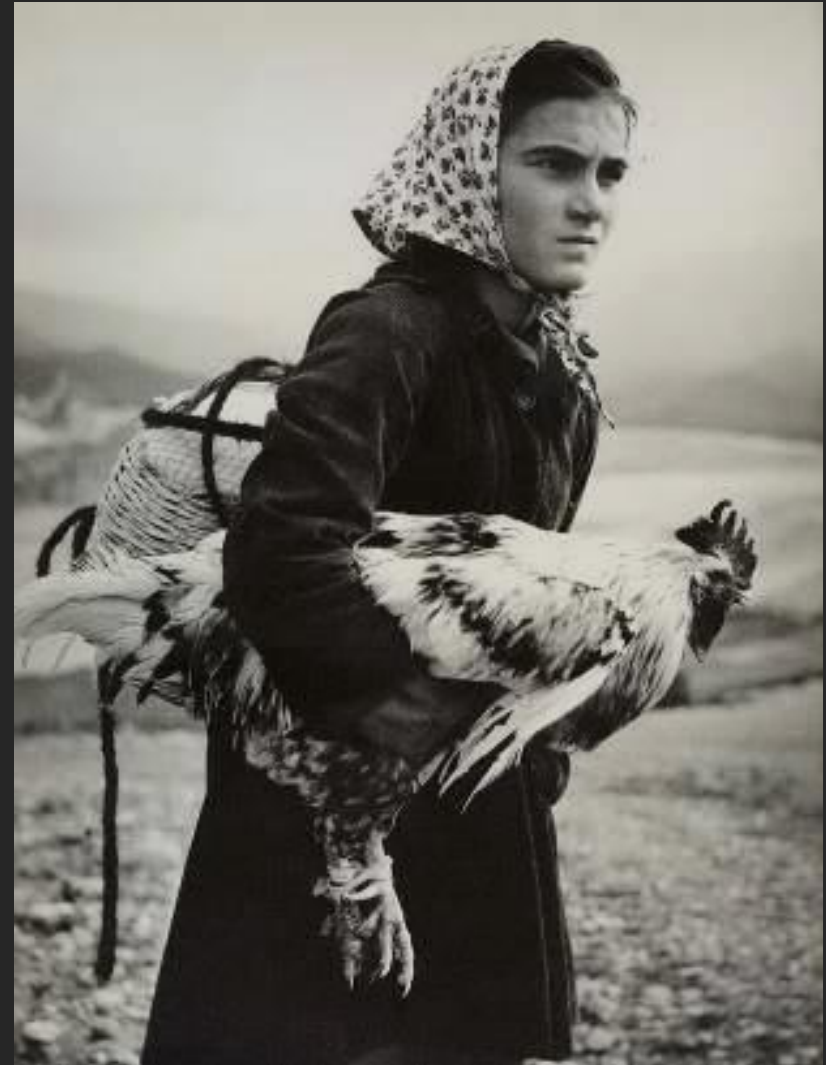
«Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας. Λαμβάνει τα επιβαλλόμενα μέτρα για την αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου, από την ατμόσφαιρα και τα υπόγεια ή υποθαλάσσια κοιτάσματα, για την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και την προαγωγή ιδίως της οικονομίας των ορεινών, νησιωτικών και παραμεθόριων περιοχών.»

Τα τελευταία 50 χρόνια τα βουνά χάνουν τον κόσμο τους...

Η ορεινή Ελλάδα, καρδιά και καταφύγιο του ελληνισμού τους τελευταίους πέντε αιώνες, υπέστη τέσσερα δραματικά πλήγματα στο τελευταίο μισό του εικοστού αιώνα:

- Β' Παγκόσμιος Πόλεμος
- Εμφύλιος
- μετανάστευση το '60 και
- αστυφιλία το '70,

στράγγιξαν τη ζωή από τις ορεινές περιοχές, έκαναν την ορεινή Ελλάδα παρία των οικονομικών, τεχνολογικών και πολιτιστικών εξελίξεων.

Μεταβολές πραγματικού πληθυσμού

	ΕΚΤΑΣΗ	1941 - 1950	1951 - 1961	1961 - 1971	1971 - 1981	1981 - 1991	1991 - 2001	2001 - 2011
ΠΕΔΙΝΕΣ	29%	10%	14%	12%	14%	6%	8%	2%
ΗΜΙΟΡΕΙΝΕΣ	29%	0%	7%	-1%	11%	7%	7%	0%
ΟΡΕΙΝΕΣ	42%	-16%	-2%	-21%	-5%	-1%	1%	-18%
ΣΥΝΟΛΟ		2%	10%	5%	11%	5%	7%	0%

Μεταβολή μόνιμου πληθυσμού 2001 - 2011

	2001 - 2011
ΠΕΔΙΝΕΣ	-1%
ΗΜΙΟΡΕΙΝΕΣ	1%
ΟΡΕΙΝΕΣ	-9%
ΣΥΝΟΛΟ	-1%

Τα προβλήματα των ορεινών περιοχών σε ένα πίνακα

Κατηγορία περιοχών	Μέσο οικογενειακό εισόδημα	πληθυσμός άνω των 50	Πληθυσμός με ανώτατη εκπαίδευση	Απασχολούμενοι	Νοικοκυριά χωρίς internet
Λοιπές	15,975 €	37%	29%	35%	53%
Ορεινές*	14,293 €	48%	12%	28%	80%
* Οδηγία 85/148/ΕΟΚ					
Απογραφή του 2011					

Τη διετία 2016 – 2107 σε **τέσσερις ορεινούς νομούς** (Αρκαδία, Γρεβενά, Ευρυτανία, Φωκίδα), η αμόλυβδη βενζίνη και το πετρέλαιο θέρμανσης ήταν **3 έως 5% ακριβότερα** σε σχέση με το μέσο όρο της χώρας

Υπάρχει ειδική μέριμνα για τις ορεινές περιοχές;

- Σύμφωνα με την αναλυτική έκθεση για τις ορεινές περιοχές της Ευρώπης (Nordregio, 2004), διακρίνονται τέσσερις περιπτώσεις χωρών ως προς την ορεινή πολιτική:
  - Χώρες με ολοκληρωμένη πολιτική για τα βουνά
  - Χώρες με πολύ-τομεακή πολιτική για τα βουνά
  - Χώρες με τομεακή πολιτική για τα βουνά
  - Χώρες χωρίς πολιτική για τα βουνά
- Η Ελλάδα **κατατασσόταν στις χώρες χωρίς πολιτική για τα βουνά**. Κάποια δειλά βήματα, δεν επιτρέπουν ακόμη την αλλαγή σε καλύτερη κατηγορία
- Στο ελληνικό κοινοβούλιο δεν υπάρχει εξειδικευμένη επιτροπή για τις ορεινές περιοχές, λειτουργεί ενιαία υπο-επιτροπή νησιωτικών και ορεινών περιοχών

Τι πρέπει να γίνει;

Τέσσερις άμεσοι στόχοι

1^{ος} Στόχος

Η χώρα να αποκτήσει ολοκληρωμένη ορεινή πολιτική

- Με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα και συστηματικά βήματα πρέπει να φτάσουμε στο επίπεδο των χωρών με ολοκληρωμένη πολιτική, συντάσσοντας έναν «νόμο για τα βουνά» (mountain law)
- Τέτοια πολιτική έχουν από τη δεκαετία του `70 οι αναπτυγμένες ορεινές χώρες (Γαλλία, Ελβετία, Ιταλία), γι' αυτό εξάλλου έχουν κάνει και σημαντικά βήματα στον ορεινό χώρο. Αλλά χώρες όπως η Βουλγαρία και η Ρουμανία προσπαθούν ήδη να τις ακολουθήσουν.

2^{ος} Στόχος

Να δημιουργηθεί κοινοβουλευτική επιτροπή ορεινών περιοχών

- Οι ορεινές περιοχές είναι τριπλάσιες σε έκταση από τις νησιωτικές, ενώ και μέσα στα νησιά το 70% είναι ορεινές περιοχές.
- Η υπάρχουσα κοινοβουλευτική επιτροπή σε καμία περίπτωση δεν έχει παίξει ικανοποιητικά τον ρόλο της.
- Υπάρχουν κοινά προβλήματα με τα νησιά, αλλά έχουν διαφορετικό τρόπο αντιμετώπισης στις ορεινές περιοχές, π.χ. η προσβασιμότητα

3^{ος} Στόχος

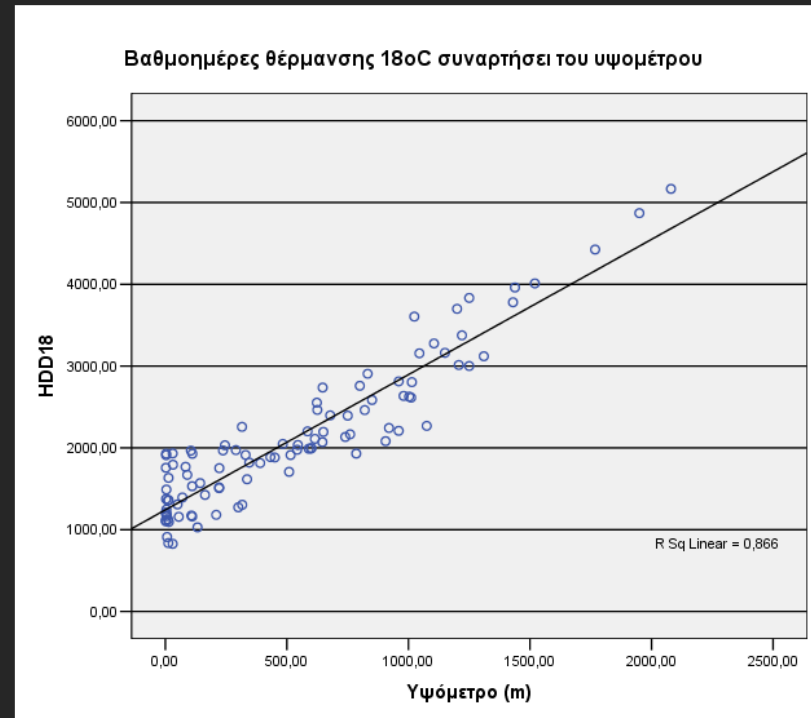
Οργανική σύνδεση των Ορεινών Δήμων με το ΜΕΚΔΕ

- Σε πλανητικό επίπεδο (Ρίο, 1992) τέθηκαν δύο κεντρικές προτεραιότητες:
  - ✓ Η απόκτηση γνώσης για τις ορεινές περιοχές
  - ✓ Η χάραξη πολιτικής για αυτές
- Χωρίς τεκμηρίωση και επιστημονικά δεδομένα δεν είναι δυνατή η διαμόρφωση αποτελεσματικής πολιτικής

Το βαρύ ενεργειακό φορτίο που σηκώνουν οι ορεινές περιοχές

Ο κύριος παράγοντας διαμόρφωσης των ενεργειακών αναγκών σε χώρες με την έκταση της Ελλάδας είναι το υψόμετρο

- Στο ίδιο περίπου γεωγραφικό πλάτος, το Μέτσοβο έχει 50% περισσότερες βαθμοημέρες θέρμανσης από τα Ιωάννινα και 260% περισσότερες βαθμοημέρες θέρμανσης από την Κέρκυρα
- Στα 800m υψόμετρο, μια τυπική κατοικία έχει κατά 50% υψηλότερες συνολικές ενεργειακές ανάγκες και διπλάσιες θερμικές ανάγκες απ' ό,τι αν βρισκόταν στο επίπεδο της θάλασσας

Η ενεργειακή φτώχεια καθολικό πρόβλημα των ορεινών περιοχών

- Πάνω από 9 στα 10 ορεινά νοικοκυριά αδυνατούν να καλύψουν επαρκώς τις ενεργειακές τους ανάγκες
- Κατά μέσο όρο, οι ορεσίβιοι ξοδεύουν το 18% του ετήσιου εισοδήματός τους σε ενεργειακές δαπάνες

4^{ος} Στόχος

Άμεση ανακούφιση του ενεργειακού προβλήματος των ορεινών περιοχών

- Οι ενεργειακές πολιτικές που έχουν ακολουθηθεί μέχρι τώρα («εξοικονομώ κατ' οίκον», επιδότηση πετρελαίου θέρμανσης) υπήρξαν πλήρως αναποτελεσματικές για τις ορεινές περιοχές.
- Πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα ανακούφισης των ορεινών πληθυσμών από τα υψηλά ενεργειακά κόστη για να υπάρξουν προοπτικές ανάπτυξης

- Τα χτυπήματα που δέχθηκαν τα τελευταία 50 χρόνια και η συνεχιζόμενη κρίση απειλούν τα βουνά και τις κοινωνίες τους. Απαιτείται μεγάλη προσπάθεια για να κρατηθούν όρθιες οι ορεινές περιοχές.
- Για να βελτιωθούν οι αναπτυξιακές προοπτικές των ορεινών περιοχών, απαιτείται η χάραξη ολοκληρωμένης πολιτικής που θα εδράζεται στη ολοκληρωμένη επιστημονική γνώση.
- Ταυτόχρονα, οι ορεινοί Δήμοι πρέπει να απαιτήσουν λύσεις σε άμεσα προβλήματα, προεξάρχοντας του ενεργειακού, για τη συγκράτηση των τοπικών πληθυσμών.

